

دستمزد در ایستگاه بودجه ۱۴۰۶

حقوق‌ها در تعقیب تورم؛ قدرت خرید در انتظار جبران

دستمزد در اقتصاد ایران، هر سال با یک پرسش تکراری روبه‌رو می‌شود: افزایش حقوق تا چه اندازه می‌تواند از قدرت خرید خانوارها محافظت کند؟ امسال این پرسش دو وجه مهم دارد؛ از یک سو، کارگران در نیمه دوم سال همچنان منتظر تعیین تکلیف ترمیم مزد هستند و از سوی دیگر، بحث افزایش حقوق در بودجه ۱۴۰۶ پیش از نهایی شدن ارقام بودجه آغاز شده است. در روزهای ابتدایی آبان، هدف‌گذاری افزایش ۳۰ تا ۴۰ درصدی حقوق کارکنان دولت از سوی یکی از نمایندگان مجلس مطرح شد؛ رقمی که هنوز پیشنهاد و مطالبه‌ای در جریان بررسی بوده است، نه تصمیم قطعی دولت. هم‌زمان، آمار تورم شهریور تصویر روشنی از فشار هزینه‌ها بر خانوارها ارائه می‌دهد: تورم نقطه‌به‌نقطه ۸۹.۸ درصد و تورم سالانه ۷۲.۶ درصد اعلام شده است. در چنین شرایطی، مسئله فقط این نیست که حقوق سال آینده چند درصد افزایش می‌یابد؛ مسئله اصلی این است که این افزایش چه نسبتی با رشد هزینه‌های زندگی خواهد داشت، چه منابعی پشت آن قرار می‌گیرد و آیا می‌تواند بخشی از عقب‌ماندگی قدرت خرید را جبران کند یا نه.

دستمزد مصوب در برابر هزینه‌های روزمره

طول سال توجه کرد و هم به سطح هزینه‌هایی که خانوار در زمان حاضر با آنها روبه‌رو است. افزایش حقوقی که روی کاغذ قابل‌توجه به نظر می‌رسد، ممکن است در عمل تنها بخشی از رشد هزینه‌ها را پوشش دهد.

■ **ترمیم مزد؛ چرا تصمیم‌گیری به تأخیر افتاده است؟**

در ماه‌های گذشته، موضوع بازنگری دستمزد کارگران در شورای عالی کار مطرح شده و تشکیل کمیته مزد نیز برای بررسی هزینه‌های زندگی و وضعیت معیشتی کارگران در دستور کار قرار گرفته است. با این حال، در گزارش‌های منتشرشده در مهرماه، هنوز خبر قطعی از برگزاری نشست نهایی و تعیین تکلیف ترمیم مزد منتشر نشده بود. همین فاصله میان طرح موضوع و رسیدن به تصمیم اجرایی، نگرانی کارگران درباره ادامه سال را افزایش داده است.

ترمیم مزد در میانه سال، از نظر معیشتی با افزایش سالانه حقوق تفاوت دارد. در افزایش سالانه، میزان مزد برای سال پیش رو تعیین می‌شود؛ اما در ترمیم میان‌سال، مسئله این است که آیا تغییر شرایط اقتصادی و رشد هزینه‌های زندگی، بازنگری در تصمیم قبلی را ضروری کرده است یا نه. هرچه فاصله میان زمان افزایش قیمت‌ها و زمان اصلاح دستمزد بیشتر شود، بخشی از درآمد خانوار پیش از رسیدن تصمیم تازه، صرف هزینه‌های بالاتر شده است.

در این میان، تصمیم‌گیری فقط به اراده یک نهاد وابسته نیست، شورای عالی کار باید ملاحظات کارگران، کارفرمایان و دولت را در نظر بگیرد. آثار هر تصمیم بر هزینه بنگاه‌ها، توان پرداخت کارفرمایان و وضعیت اشتغال نیز بخشی از بحث است. با این حال، طولانی شدن روند بررسی می‌تواند هزینه بالاترکلیفی را به خانوارهایی منتقل کند که امکان تعویق خرید کالاهای ضروری با کاهش مخارج ثابت خود را ندارند.

بودجه ۱۴۰۶:افزایش حقوق در تنگنای منابع و تورم

و سطح قیمت‌ها در یک دوره مشابه ۵۰ درصد افزایش پیدا کند، قدرت خرید حقوق ثابت‌مانده در مقایسه با هزینه‌های جدید پایین‌تر خواهد بود. این مثال صرفاً یک محاسبه فرضی است و پیش‌بینی نرخ تورم سال آینده محسوب نمی‌شود. نکته اصلی این است که افزایش اسمی حقوق و تغییر درآمد واقعی دو مفهوم متفاوت‌اند. در ارزیابی وضعیت کنونی نیز باید میان تورم سالانه و تورم نقطه‌به‌نقطه تفاوت گذاشت. رقم ۸۹.۸ درصدی تورم نقطه‌ای شهریور، تغییر شاخص قیمت‌ها نسبت به شهریور سال گذشته را نشان می‌دهد؛ در حالی که نرخ سالانه ۷۲.۶ درصدی، میانگین تغییر شاخص در دوازده ماه منتهی به شهریور را منعکس می‌کند. هیچ‌یک از این دو نرخ را نمی‌توان بدون توضیح، مستقیماً معادل افزایش موردنیاز حقوق سال آینده دانست؛ زیرا تصمیم‌زردی باید با توجه به دوره زمانی، ترکیب هزینه‌های خانوار و چشم‌انداز قیمت‌ها ارزیابی شود. با این حال، چنین ارقامی روشن می‌کنند که چرا اعلام یک درصد افزایش حقوق، به‌تنهایی نمی‌تواند نگرانی‌های معیشتی را برطرف کند. خانوارها با سطح قیمت‌های موجود خرید می‌کنند، نه با نرخ تورمی که در گزارش‌ها اعلام می‌شود. اگر هزینه خوراک، اجاره مسکن یا درمان از درآمد قابل‌تصرف سهم بیشتری بگیرد، حتی افزایش حقوق نیز ممکن است فقط بخشی از مخارج ضروری را پوشش دهد.

■ **منابع بودجه و ضرورت مهار تورم**

یکی از محدودیت‌های اصلی افزایش حقوق در بودجه، منابع مالی دولت است. افزایش حقوق کارکنان، بازنشستگان و دیگر گروه‌های مشمول، تعهدی تکرارشونده ایجاد می‌کند؛ به این معنا که منابع آن

از همین‌رو، اهمیت موضوع تنها در افزایش یا عدم افزایش مزد خلاصه نمی‌شود؛ شفاف بودن زمان‌بندی تصمیم‌گیری و روشن شدن مسیر بررسی نیز اهمیت دارد. وقتی مشخص نباشد موضوع چه زمانی به نتیجه می‌رسد، خانوارها و بنگاه‌ها هر دو با دشواری بیشتری برای برنامه‌ریزی مالی روبه‌رو می‌شوند.

■ **ترمیم مزد باید کدام گروه‌ها را پوشش دهد؟**

یکی از بحث‌های مطرح‌شده در روند بازنگری مزد، دامنه شمول آن است. مسئله فقط کارگرانی نیستند که حداقل مزد دریافت می‌کنند؛ سایر سطوح مزدی نیز ممکن است با کاهش قدرت خرید روبه‌رو شده باشند. اگر بازنگری احتمالی صرفاً بر حداقل‌گیران متمرکز شود، بخشی از حقوق‌گیرانی که دریافتی بالاتری دارند اما با رشد هزینه‌های زندگی مواجه‌اند، از بررسی وضعیت خود کنار می‌مانند. در عین حال، هر نوع افزایش باید با سازوکار روشن و قابل اجرا همراه باشد. مشخص بودن گروه‌های مشمول، نحوه محاسبه افزایش، زمان اجرا و مسئولیت تأمین منابع، از جمله مواردی است که می‌تواند از ابهام در اجرای تصمیم جلوگیری کند. برای کارفرمایان نیز پیش‌بینی‌پذیر بودن هزینه نیروی کار اهمیت دارد؛ به‌ویژه در بنگاه‌هایی که با محدودیت نقدینگی و افزایش هزینه مواد اولیه و خدمات روبه‌رو هستند.

با این همه، دشواری بنگاه‌ها و ضرورت حفظ اشتغال نباید به نادیده گرفتن فشار معیشتی خانوارها منجر شود. مسئله اصلی یافتن راهکاری است که هم قدرت خرید نیروی کار را تا حد امکان حفظ کند و هم اجرای آن برای بخش تولید امکان‌پذیر باشد. اگر ترمیم مزد قرار است به نتیجه برسد، باید از مرحله طرح مطالبه عبور کند و با تصمیم مشخص، زمان‌بندی روشن و محاسبه دقیق آثار اقتصادی همراه شود.

تنها برای یک ماه یا یک سال مطرح نیست و در سال‌های بعد نیز بر هزینه‌های دولت اثر می‌گذارد. بنابراین، تصمیم درباره افزایش حقوق باید در کنار سایر هزینه‌های عمومی و درآمدهای قابل تحقق دولت بررسی شود. در اظهارنظرهای مطرح‌شده درباره افزایش حقوق ۱۴۰۶ نیز بر ضرورت بررسی منابع و اولویت‌بندی هزینه‌ها تأکید شده است. اگر افزایش حقوق بدون توجه به منابع پایدار تعیین شود، احتمال ایجاد فشار بر سایر بخش‌های بودجه یا دشوار شدن تأمین تعهدات مالی وجود دارد. در مقابل، محدود نگه داشتن افزایش حقوق نیز می‌تواند فشار تورم را بر خانوارهایی بیشتر کند که بخش عمده درآمدشان از حقوق ثابت تأمین می‌شود. راه‌حل، صرفاً انتخاب میان افزایش زیاد یا افزایش کم نیست؛ بلکه باید نسبت میان منابع، تعهدات و آثار معیشتی تصمیم روشن شود. اصلاح هزینه‌های کم‌اولویت، بهبود بهره‌دوری مخارج عمومی، پیش‌بینی واقع‌بینانه درآمدها و شفافیت در نحوه تأمین منابع می‌تواند به تصمیم‌گیری دقیق‌تر کمک کند. در کنار آن، مهار تورم اهمیتی اساسی دارد؛ زیرا اگر افزایش حقوق با تداوم رشد سریع قیمت‌ها همراه شود، اثر حمایتی آن به‌تدریج از بین می‌رود.

در نهایت، بودجه ۱۴۰۶ زمانی می‌تواند پاسخی مؤثر به نگرانی حقوق‌گیران باشد که افزایش حقوق را نه فقط به‌عنوان یک درصد، بلکه به‌عنوان بخشی از سیاست معیشتی و اقتصادی ببیند. تصمیم نهایی باید هم توان مالی دولت را در نظر بگیرد و هم روشن کند که این افزایش تا چه اندازه می‌تواند از کاهش بیشتر قدرت خرید جلوگیری کند.

سخن پایانی

نمی‌شود و تصمیم‌های مربوط به نیمه دوم سال جاری نیز اهمیت دارند. افزایش حقوق می‌تواند بخشی از فشار هزینه‌ها را جبران کند، اما به‌تنهایی جایگزین سیاست کنترل تورم نیست. اگر رشد قیمت‌ها از افزایش درآمد پیشی بگیرد، حقوق‌گیران با وجود دریافت مبلغ اسمی بیشتر، توان خرید کمتری خواهند داشت. از سوی دیگر، هر تصمیم مزدی باید با منابع مالی روشن و سازوکاری قابل اجرا همراه باشد تا به تعهدی بدون پشتوانه تبدیل نشود.

دستمزد ۱۴۰۵ بر اساس تورم شهریور بالاتر از ۷۷ میلیون تومان است

عضو کمیته مزد شورای عالی کار درباره بازنگری مبلغ دستمزد ۱۴۰۵ این عدد را برای خانوار کارگری با توجه به نرخ تورم شهریور ماه ۱۴۰۵ مبلغ ۷۷ میلیون و ۹۴۷ هزار تومان اعلام کرد. به گزارش مهر، با گذشت دو ماه از موعد مقرر برای بازنگری دستمزد و افزایش بن کارگری، نمایندگان کارگران در شورای عالی کار از بالاترکلیفی و سکوت معنادار وزارت کار انتقاد کرده و نسبت به عدم اجرای قانون و توافقات انجام شده هشدار دادند. طبق وعده وزیر کار در جلسه پایانی شورای عالی کار در سال ۱۴۰۴، قرار بود پس از مشخص شدن نرخ تورم کالاهای اساسی، بن کارگری و دستمزد در شهریورماه مورد بازنگری قرار گیرد. با این حال، با وجود گذشت دو ماه از این تاریخ و ثبت رسمی درخواست کتبی گروه کارگری، نه‌تنها هیچ اقدامی انجام نشده، بلکه جلسات شورای عالی کار نیز عملاً به حالت تعطیل درآمده است. محسن باقری، نماینده جامعه کارگری در کمیته مزد شورای عالی کار با اشاره به جزئیات توافقات ۲۸ شهریور ماه در شورای عالی کار به مهر، گفت: ما در جلسه ۲۸ شهریور با گروه دولت و کارفرمایی روی افزایش دستمزد در برخی آیتم‌ها به توافق رسیدیم و مقرر شد موضوع برای اخذ موافقت نهایی دولت پیگیری شود. وزیر کار نیز طبق روال معمول برای امضای تغییرات دستمزد نیازمند کسب تکلیف از دولت است، اما از آن زمان تاکنون هیچ خبری نشده است.

وی با اشاره به ساختار رأی‌گیری در شورای عالی کار افزود: نمایندگان دولت دارای ۴ رأی، گروه کارفرمایی ۳ رأی و گروه کارگری نیز ۳ رأی هستند. دولت و کارفرمایی مجموعاً ۷ رأی دارند و از آنجا که کارفرمایان همواره همسو با دولت حرکت می‌کنند، عملاً تصمیم‌گیری نهایی در دست دولتمردان است. سه وزیر کار، اقتصاد و صمت به همراه رئیس سازمان ملی استاندارد مستقیماً از دولت دستور می‌گیرند.

باقری با انتقاد از عدم شفاف‌سازی وزارت کار در خصوص بازنگری دستمزد ۱۴۰۵ جامعه کارگری، تصریح کرد: شورای عالی کار حتی برای سایر موضوعات هم تشکیل نمی‌شود و منطقی است وزیر کار درباره علت توقف بازنگری دستمزد شفاف‌سازی و توضیحی به نمایندگان کارگری ارائه دهد. این فعال کارگری تأکید کرد: اگر مشکلی وجود دارد، انتظار داریم با صداقت با گروه کارگری در میان بگذارند؛ نه اینکه اخبار را از گوشه و کنار و رسانه‌ها بشنویم که مثلاً فلان کارفرما گفته چون کالابریگ افزایش می‌یابد، دستمزد زیاد نمی‌شود.

■ **یارانه دولت هیچ ارتباطی با دستمزد کارگران ندارد**
نماینده کارگران در کمیته مزد شورای عالی کار با رد ارتباط میان کالابریگ و دستمزد کارگران تأکید کرد: افزایش کالابریگ در راستای هدفمندسازی یارانه‌ها و انتقال یارانه از اول به آخر زنجیره است و ارتباطی با حقوق و دستمزد قانونی کارگران ندارد. این در حالی است که این افزایش کالابریگ نیز فقط به یکی دو دهک حمایتی و غیرشاغل اختصاص یافته است.

وی با اشاره به شرایط سخت معیشتی کارگران، افزود: وزارت کار هر طرحی را با چنان حواشی و تعللی اجرا می‌کند که شیرینی آن از بین می‌رود؛ درست مانند افزایش حق مسکن پس از سه سال معطلی. از سوی دیگر، بسیاری از کارفرمایان مطالبی بسیار بالاتر از دستمزدهای مصوب در شورای عالی کار را به نیروهای خود پرداخت می‌کنند، اما به بهانه حمایت و واحدهای کوچک، اصرار بر پایین نگه داشتن حداقل دستمزد دارند.

باقری با اشاره به بزرگمایی موضوع‌هایی مانند عدم تعدیل نیرو از سوی کارفرمایان، ادامه داد: در حال حاضر شهرک‌های صنعتی با کمبود نیروی کار مواجه است و کارفرما چارهای جز این عملکرد ندارد.

وی افزود: همچنین با برجسته کردن آثار تورمی افزایش دستمزد تلاش از سرکوب آن را دارند این در حالی است که در سال‌هایی که دستمزد با افزایش چشمگیری مواجه شد (مانند رشد ۵۷ درصدی)، نشان داده شد که آن آثار منفی ادعایی وجود خارجی ندارد و سهم دستمزد در قیمت تمام‌شده کالاهای بسیار ناچیز است. وی یادآور شد: در شرایط فعلی بسیاری از کارفرمایان با همان حقوق سال گذشته کار را پیش برده و منت عدم تعدیل نیرو را بر سر کارگران هم می‌گذارند. در همین راستا وزارت کار تبلیغات رسانه‌ای درباره ابتیار کارفرمایان به راه انداخته است.

■ **تأمین نداشتن جوانان و دانش‌آموختگان به کار با دستمزدهای فعلی**

ایسن نماینده جامعه کارگری در ادامه با تأکید بر اینکه امروز کارگران و دانش‌آموختگان دانشگاهی رغبتی برای فعالیت در صنعت با دستمزدهای فعلی ندارند، تصریح کرد: تأکید قاطع جامعه کارگری، اجرای دقیق ماده ۴۱ قانون کار است که صراحتاً بر پوشش هزینه‌های زندگی و تناسب افزایش مزد با نرخ تورم تأکید دارد. صدای مکرر گروه کارگری گویا به جایی نمی‌رسد و متأسفانه شرایط موجود موجب سوءاستفاده از معیشت کارگران شده است.

باقری در پاسخ به این پرسش که با توجه به نرخ تورم شهریور، دستمزد کارگران باید چه عددی باشد، عنوان کرد: سید هزینه‌های خانوار کارگری روی دهک چهارم منتهی به تورم شهریور ماه ۱۴۰۵ مبلغ ۷۷ میلیون و ۹۴۷ هزار تومان است.

■ **ملاک محاسبه سبد معیشت کارگران**

ملاک تعیین سبد معیشتی کارگران تا پیش از سال ۱۳۹۵، سطح درآمد دهک ۶ بود؛ اما هر چه نرخ تورم در کشور بالاتر رفت منبأ به جای تقویت سفره کارگران، به هزینه‌کرد دهک‌های کم‌درآمدتر سقوط کرد. در حال حاضر ملاک تعیین عدد سبد معیشت، دهک چهارم بوده که به گفته فعالان کارگری، اصرار دو ضلع دیگر شورای عالی کار این بوده که دهک سوم درآمدی ملاک عمل قرار گیرد.

بر این اساس، با توجه به سطح درآمد و هزینه‌کرد دهک‌های چهارم، افزایش دستمزد جامعه کارگری با توجه به نرخ تورم شهریور ماه مبلغ بیش از ۷۷ میلیون تومان است، اما اگر این ملاک به سطح هزینه‌کرد دهک‌های نهم و دهم ارتقا پیدا کند، افزایش دستمزد جامعه کارگری بیش از ۱۰۰ میلیون تومان خواهد بود.

شنبه
۹ آبان ۱۴۰۵
۲۰ جمادی‌اول ۱۴۲۸
۲۰ آبان ۱۴۲۸
شماره ۲۱۶۶
پیاپی ۲۴۸۴

سایت خبری

۱۳